

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Jaromíra Synka a soudkyň Mgr. Martiny Telcové a JUDr. Karly Musilové ve věci

žalobců: a) **Jana G.**, narozená xxx
bytem xxx
b) **Robin D.**, narozený xxx
bytem xxx
c) **Dominik D.**, narozený xxx
bytem xxx

zastoupeni advokátem JUDr. Jaroslavem Tomaníkem
sídlem Bartošova 1660/16, 750 02 Přerov

proti

žalované: **Eliška J.**, narozená xxx
bytem xxx
zastoupená advokátem JUDr. Davidem Pytelou MBA, LL.M.
sídlem Litovelská 1349/2b2, 779 00 Olomouc

o určení vlastnického práva k nemovitým věcem, k odvolání žalované proti rozsudku Okresního soudu v Přerově ze dne 25. 2. 2022, č. j. 11 C 325/2018-163,

takto:

I. Rozsudek okresního soudu **se potvrzuje**.

II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobcům a), b) a c) na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 19.188 Kč ve lhůtě tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Jaroslava Tomaníka, advokáta.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem okresní soud určil, že zemřelý Vladimír W., narozený xxx byl v době svého úmrtí dne 21. 10. 2019 výlučným vlastníkem tam specifikovaných nemovitostí (výrok I.). Žalované uložil povinnost zaplatit žalobcům a), b) a c) náhradu nákladů řízení ve výši 60.763 Kč ve lhůtě třídenní (výrok II.). Žalované uložil povinnost zaplatit České republice na účet Okresního soudu v Přerově náklady řízení vzniklé státu v částce 9.050 Kč ve stejné lhůtě (výrok III.).
2. Proti tomuto rozsudku v zákonem stanovené lhůtě podala odvolání žalovaná, která okresnímu soudu vytýkala, že na základě provedených důkazů dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním a že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Pro věcný přezkum závěrů okresního soudu jsou bezcenné ty části velmi rozsáhlého odvolání, ve kterých odvolatelka reprodukuje výpovědi jak účastníků (výpověď Vladimíra W., výpověď žalované), tak i svědků (Ing. Margita M., Mgr. Eliška K.). Shrnutí, má odvolatelka za to, že z obsahu výpovědi Vladimíra W. na straně jedné a výpovědi žalované, Ing. Margity M. a Mgr. Elišky K. na straně druhé vyplývá, že výpověď Vladimíra W. se od ostatních jmenovaných liší v podstatných bodech, zejména v tom, zda při podpisu darovací smlouvy mu bylo sděleno, že se jedná o smlouvu darovací. Odvolatelka reprodukuje a cituje závěry okresního soudu (bod 32 jeho odůvodnění), ze svého pohledu činí skutkové závěry o tom, že Vladimír W. projevil vůli darovat předmětné nemovitosti žalované, ta v součinnosti s dcerou oslovila za účelem přípravy a podpisu darovací smlouvy JUDr. Jitku P., později Mgr. Elišku K., která při podpisu darovací smlouvy dostatečně sdělila Vladimíru W., že podepisuje darovací smlouvu a všechny podstatné okolnosti týkající se tohoto právního jednání. Z těchto, ze svého pohledu skutkových závěrů, pak dospívá odvolatelka k právním závěrům vyplývajícím z ustanovení § 563 odst. 1 o. z., o tom, že jednající osobě nemusí být právní jednání přečteno, pouze postačí, když se jednající osoba s jeho obsahem seznámí. Vychází z judikatorních závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1142/2009, z něhož cituje. Dále odkazuje na rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 5551/2012 ve vztahu ke komentáři příslušného zákonného ustanovení, kdy je vhodné (nikoliv však nutné), aby se tyto osoby seznámily s obsahem právního jednání prostřednictvím toho, kdo je problematiky znalý a vysvětlil jednajícímu podstatu právního jednání. Žalovaná má tedy za to, že podpisu darovací smlouvy byla přítomna advokátka Mgr. Eliška K., která Vladimíru W. dostatečně sdělila, že podepisuje darovací smlouvu, na jejímž základě daruje předmětné nemovitosti žalované a tudíž všechny podstatné okolnosti týkající se daného právního jednání. Vladimír W. měl nejen možnost požadovat přečtení jakéhokoliv ustanovení darovací smlouvy či darovací smlouvy jako celku, ale i na cokoli se dotázat odborníka z oblasti práva, advokátky. Občanský zákoník v citovaném ustanovení stanoví jedinou podmínku, a to volbu a soud je v tomto kontextu povinen respektovat ustanovení § 2 odst. 2 věta před středníkem o. z. Tuto zásadu soud prvního stupně nerespektoval, když pro volbu nepřímou stanovil další přísnější podmínky (viz bod 32 rozsudku). Z tohoto důvodu soud prvního stupně řízení zatížil vadou, když svoje rozhodnutí nedostatečně odůvodnil a neuvedl, v jakém ohledu nepovažoval Mgr. Elišku K. advokátkou jako osobu zvolenou Vladimírem W., pouze to konstatoval. Vladimír W. si Mgr. Elišku K. zvolil, věděl kdo přišel, a za jakým účelem, s touto osobou hovořil, nechal si od ní vysvětlit obsah právního jednání a nechal si od ní ověřit podpis bez jakýchkoliv pochybností, tedy vyslovil souhlas s touto osobou – zvolil si ji. Ze všech těchto důvodů žalovaná navrhovala, aby odvolací soud změnil rozsudek okresního soudu tak, že žaloba se zamítá.
3. Žalobci v písemném vyjádření k odvolání žalované, se shodli v hodnotící úvaze soudu v tom směru, jakým dovozuje neplatnost právního jednání ve smyslu § 580 resp. § 585 o. z. se souvisejícím výkladem dle § 563 odst. 1 o. z. ohledně osoby Mgr. Elišky K., kterou charakterizuje soud prvního stupně tak, že jde o osobu, jejíž účast při zmíněném právním jednání, uzavření darovací smlouvy zajistily žalovaná, respektive její dcera. Tedy ve shodě se soudem prvního stupně žalobci nepovažují osobu advokátky Mgr. Elišky K. za osobu, kterou by si zemřelý Vladimír W. zvolil, respektive prostřednictvím které se měl seznámit či měl možnost se s obsahem shora identifikovaného právního jednání darovací smlouvy ze dne 10. 5. 2018 seznámit. Naopak Vladimír W. neměl u sebe

v době připojení svého podpisu osobu, která by jej jako jím zvolená osoba seznámila s obsahem jednání, když navíc mu toto právo bylo nekontrolovatelným nájezdem všech zúčastněných odňato. Aby nevidomý mohl samostatně listinu podepsat, musí být schopen seznámit se s jejím obsahem pomocí speciálních pomůcek, případně zákon dává druhou alternativu, a to je seznámit se s obsahem pomocí jiné osoby, kterou si sám nevidomý zvolí. Vůlí Vladimíra W. bylo jakékoliv právní jednání učinit s pomocí zvolené osoby, a to notářky Jany Palacké, se kterou měl profesní zkušenost a která v jeho přítomnosti listiny v minulosti sepisovala, svojí důvěrou v tuto osobu veřejně prezentoval a všem byla známa. Advokátka K. vypověděla, jakým způsobem byla kontaktována žalovanou, respektive její dcerou a že Vladimíra W. viděla poprvé v životě. Byla informována o tom, že pouze špatně chodí a neví, zda by cestu k ní zvládl, sama uvedla, že smlouvu panu W. nečetla, pouze přišla ověřit podpis, že si Vladimír W. smlouvu sám nečetl a podobně. Z její výpovědi učiněné v rámci trestního řízení dne 7. 9. 2019 dokonce uvedla, že kdyby měla informaci o slepotě Vladimíra W., trvala by na tom, aby se dostavil notář. Ze všech těchto důvodů žalobci považují rozsudek okresního soudu za správný a pouze na okraj podotkli, že okresní soud oproti jejich přesvědčení neakceptoval odvolání daru pro nevděk, přestože k tomu jednoznačně směřují žalobci předložené listiny, například lékařské zprávy. Navrhovali proto, aby rozhodnutí okresního soudu bylo jako věcně správné potvrzeno.

4. Odvolání žalované je přípustné, bylo podáno osobou k tomuto oprávněnou a včas, proto krajský soud přezkoumal rozsudek okresního soudu v celém rozsahu, přezkoumal i řízení vydání tohoto rozsudku předcházející a s důrazem na uplatněné odvolací důvody podle § 206 a § 212a o. s. ř. a po provedeném odvolacím řízení dospěl k závěru, že odvolání důvodné není.
5. Z hlediska skutkového stavu, z něhož okresní soud při rozhodování vycházel, bylo v projednávané věci zjištěno, že Vladimír W. jako dárce a žalovaná jako obdarovaná učinili dne 10. 5. 2018 právní jednání spočívající v uzavření darovací smlouvy ve smyslu ustanovení § 2055 a násl. o. z., dle které převádí Vladimír W. vlastnické právo k dotčeným nemovitostem na žalovanou, která je nyní zapsána jako vlastníka v katastru nemovitostí. Vladimír W., který byl osobou téměř nevidomou, nevěděl, že dne 10. 5. 2018 podepsal listinu, jejímž obsahem byla darovací smlouva. Dopisem ze dne 3. 10. 2018 od darovací smlouvy odstoupil a dar pro nevděk odvolal. V předmětném řízení namítal, že darovací smlouva je právní jednání neplatné a domáhal se určení vlastnického práva. Původní žalobce Vladimír W. zemřel dne 21. 10. 2019 a pozůstalost po zemřelém žalobci nabyli dědic Stanislav Ch., který zemřel dne 11. 4. 2021 a podle pravomocného usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 13. 10. 2021, č. j. 22 D 744/2021-127 pozůstalost po zemřelém žalobci nabyli dědicové Jana G., Robin D. a Dominik D. (žalobci) a změnou žaloby se domáhali určení, že zemřelý byl v době svého úmrtí ve výroku specifikovaných nemovitostí.
6. Okresní soud se v první řadě zabýval otázkou, zda je ve věci dán naléhavý právní zájem na určení vlastníka předmětných nemovitostí ke dni úmrtí Vladimíra W. ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř. Jeho závěr o naléhavosti právního zájmu v předmětném řízení je ve shodě s judikaturou Nejvyššího soudu ČR, že spor o tom, zda součástí dědictví po zůstaviteli je určitá věc, se v občanském soudním řízení typově řeší právě žalobou na určení, že zůstavitel byl ke dni svého úmrtí vlastníkem věci.
7. Okresní soud uzavřel, že ač darovací smlouva ze dne 10. 5. 2018 jako písemné právní jednání splňuje všechny formální a obsahové náležitosti ve smyslu ustanovení § 2055 a násl. o. z., je neplatná, neboť Vladimír W. dne 10. 5. 2018 jako osoba jednající bez schopnosti číst (jak plyne ze znaleckého posudku MUDr. Jana Velka), ve smyslu ustanovení § 563 odst. 1 o. z. potřeboval k platnosti svého jednání při uzavírání smlouvy, aby se seznámil s obsahem právního jednání pomocí osoby, kterou si zvolí, případně pomocí přístrojů či speciálních pomůcek. Při jednání o uzavření darovací smlouvy dne 10. 5. 2018 Vladimír W. nedisponoval žádnými přístroji či pomůckami a jeho jednání nebyla přítomna žádná osoba, kterou by si zvolil. Darovací smlouva je tak neplatným právním jednáním, při kterém nebyla dodržena kogentní ustanovení občanského zákoníku (§ 563 o. z.), určená k ochraně osob jednajících se zdravotním omezením a soud proto žalobě vyhověl.

8. Závěry okresního soudu o tom, že darovací smlouva je neplatná, tak jak namítal původní žalobce, neboť nebyl dodržen postup, který má být zachován u osoby, jež nemůže číst, odvolací soud v celém rozsahu akceptuje. Pokud odvolatelka zaměřila svou polemiku s rozhodnutím okresního soudu na závěrech týkající se dodržení zákonné formy právního úkonu učiněného osobou, které zrakové postižení brání číst, pak její námitky nelze shledat opodstatněnými a nelze přisvědčit odvolací argumentaci žalované, že Mgr. Eliška K. byla osobou, kterou by si měl Vladimír W. k podpisu darovací smlouvy zvolit.
9. Princip autonomie vůle (§ 3 odst. 1 o. z.), a tedy i smluvní svobody ve všech jejích variantách se uplatní i u těch právních jednání, jež realizují osoby, které nemohou číst nebo psát. Ustanovení § 563 odst. 1 o. z. upravuje postup, kdy osoba, která nemůže číst nebo psát právně jedná v písemné formě. Občanský zákoník stanovuje, že taková osoba může právní jednání učinit bez nutnosti formy veřejné listiny pouze za splnění předpokladů, že bude schopna se s obsahem právního jednání seznámit, a to buď za pomoci přístrojů či speciálních pomůcek nebo prostřednictvím jiné osoby, kterou si zvolí. Tato zvolená osoba supluje technické prostředky a je na ní, aby jednajícím sdělila obsah právního jednání.
10. Platností právního úkonu osoby, která nemůže číst a psát se opakovaně zabýval ve svých rozhodnutích NS ČR (např. sp. zn. 22 Cdo 2698/2013, sp. zn. 28 Cdo 551/2012) a dovedl, že stanoví-li zákon specifickou formu pro právní úkony činěné nevidomými osobami, neslevuje z požadavku na právní bdělost těchto osob natolik, aby dopředu nebyly nuceny zvažovat důsledky jimi činěných úkonů a případná rizika s nimi spjatá a činit tomu odpovídající kroky.
11. V projednávané věci bylo z hlediska skutkového stavu v první řadě zjištěno, že Vladimír W. si svá práva střežil a vůbec neměl v úmyslu nemovitosti žalované darovat, nýbrž je odkázat žalované formou závěti pro případ jeho smrti. K tomuto úkonu si zvolil osobu, ke které měl důvěru již z předchozích jednání (např. poslední vůle ve prospěch pana Ch.), JUDr. Palackou. Jeho přání zvolit si tuto osobu vyslyšeno nebylo a jako osoba prakticky nevidomá podepsal dne 10. 5. 2018 nikoliv závět', ale darovací smlouvu za účasti advokátky Mgr. Elišky K., kterou pro tento úkon zvolila žalovaná, resp. její dcera. Dárce jako osoba, kterou měl využít k poznání obsahu smlouvy Mgr. Eliška K. zvolena nebyla, tato nebyla o zrakovém postižení pana W. ani informována. Pro absenci zvolené osoby tak neměl Vladimír W. jako dárce reálnou příležitost seznámit se s obsahem tak závažného právního úkonu, a pokud jej učinil, nebyly dodrženy zákonem stanovené předpoklady a jedná se o smlouvu neplatnou.
12. Při závěru odvolacího soudu o tom, že darovací smlouva je neplatná, pak nebylo významné, zda původní žalobce Vladimír W. od darovací smlouvy odstoupil a důvody, které ho vedly k tomu, že dar pro nevděk odvolal.
13. Se zřetelem k uvedeným závěrům odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně potvrdil podle § 219 o. s. ř. jako věcně správný, a to včetně rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, jak mezi účastníky tak vůči státu při jejichž vyčíslení okresní soud nepochybil.
14. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 o. s. ř. a § 142 odst. 1 o. s. ř. tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobcům, kteří měli i v odvolacím řízení úspěch náhradu nákladů odvolacího řízení, které sestávají z odměny advokáta za 2 úkony právní služby po 7.440 Kč (vyjádření k odvolání, účast u odvolacího jednání) dle § 9 odst. 4 písm. b), § 7 bodu 5, § 11 a § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/96, 2x režijní paušál po 300 Kč a náhrada cestovních výdajů ve výši 378 Kč, celkem 15.858 Kč a po navýšení o 21 % DPH ve výši 3.330 Kč se jedná o částku 19.188 Kč, kterou soud uložil zaplatit žalované k rukám žalobců.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené

rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání se podává ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení tohoto rozhodnutí u Okresního soudu v Přerově k Nejvyššímu soudu ČR v Brně. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (§ 237 a § 239 o. s. ř.).

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může se oprávněný domáhat svého práva exekucí, popř. výkonem rozhodnutí.

Proti výroku o nákladech řízení **není** dovolání samostatně přípustné.

Olomouc 8. září 2022

Mgr. Jaromír Synek v. r.
předseda senátu